

Et glimt af evigheden

Den amerikanske videokunstner Bill Viola skaber med raffineret teknologi simple visuelle udtryk, som går i dialog med dybe bevidsthedslag

Af Rune Gade

Billeder taler til os med andre virkemidler end ord. De har en direkte adgang til vores ubevidste og til vores følelsesliv, lidt som musik, der rører os og bevæger os, uafhængigt af noget specifikt budskab, nogen bogstavelig mening. Billederne eksisterer snarere som en slags stumme ansigter, vi kan betragte og intuitivt aflæse. Måske ikke lige frem forstå, for de er genkendelige og gådefulde på samme tid, velkendte og fremmede.

De taler til os uden ord, tavst, men med en mimisk fylde og et detaljevæld, som kan virke udtømmeligt i en grad, så ethvert gensyn føles som en nyopdagelse, mens selv det nyeste og mest fremmedartede billede overvinder det ukendtes afstande med det gammelkendtes fortrolighed.

En af de kunstnere, der mest suverænt og konsekvent har eksperimenteret med de muligheder, som er forbundet med billedernes særlige måde at tale på, er amerikanske Bill Viola (f. 1951), hvis videoværker igennem årtier har undersøgt eksistentielle menneskelige vilkår i manende dramatiske og sublimе billeder.

Naturstridige billeder

Viola kombinerer interessen for de essentielle og store livsdramaer med en anvendelse af de mest teknologisk raffinerede virkemidler, som – sådan virker det – lader os skue direkte ind i sjælens dybeste afgrunde. Det gælder også i det værk, som for tiden kan ses i Copenhagen Contemporary, *Inverted Birth* fra 2014. Ganske vist er det langt fra det mest komplekse eller suggestive værk, Viola har lavet, men med sin ene billedskærm og sin effektfulde

lydside formår værket ikke desto mindre at berøre én dybt.

Videoen bliver vist i et afskærmet og sortmalet rum, som tillader billede og lyd at få så stor og ugenert dominans som muligt. Videoens billedside er enkel, men samtidig meget kompleks. Enkel, fordi vi bliver stillet over et helfigurs portræt af en mand, som bliver stående på samme sted under hele videoens cirka otte minutter lange forløb. Han står dér med bar overkrop, men iført et par bukser. Det vertikale helfigursportræt er en velkendt genre inden for kunsthistorien, og vi genkender straks Violas portræt som en nyankommen slægtning til denne tradition. Den isolerede mandsfigur på sort baggrund gennemløber tavst et hændelsesforløb, mens han står halvnøgen med front mod os.

I de første billeder står han med armene ned langs kroppens sider, mens en tyk, sort væske langsomt omslutter ham. Lydsiden gengiver væskens tunge dryp mod et vådt gulv i et tomt rum. Først adskilte, ensomme dryp, senere tiltagende kaskader af mørk regn, mens mandens krop bliver helt omsluttet af en sort, klæbrig væske. En væske, der ikke siler ned på ham, viser det sig, men rejser sig fra ham i en søjle af vand, en fontæne uden noget udspring.

Langsomt forvandler den sorte farve sig til en rød, mens manden står med knyttede næver foran sit bryst. Dernæst bliver væsken hvid, så helt klar som vand, for at forvandle sig til en perlekæde af dråber og til sidst at af-tage helt i en flimrende dis af lys, som manden løfter sit ansigt mod. Væsken skifter således mellem at fremstå som et søle, en nærende moderkage og et rensende fluidum.

Men trods dette relativt enkle forløb med en næsten statisk centerfigur, er videovær-

ket også komplekst og fremmedartet, fordi de levende billeder ikke opererer inden for et realistisk paradigme, som forsøger at mime vores naturlige perception. *Inverted Birth* er optaget med højhastighedskamera, som kan gengive motivet i ekstrem slow motion.

Samtidig er optagelserne helt bogstaveligt – som titlen også indikerer – inverterede eller omvendte, så vi ser hændelsesforløbet både i nedsat tempo og baglæns, mens det bevarer en naturlighed, som byder én at acceptere det som en form for realisme, selv om det, vi ser, er naturstridigt. Denne kombination af tilsyneladende enkelhed og en underliggende kompleksitet behersker Viola med stor suverænit.

Transfiguration

Det betyder, at snarere end at bemærke kompleksiteten, og for eksempel blive benøvet over de teknologiske raffineringer, så mærker vi enkelheden og den dragende emotionelle og åndelige indsigt, som billederne tilsyneladende byder på. Billederne gør deres virkning gældende, længe inden man begynder at spekulere over, hvordan de er blevet frembragt. Hvilken virkning? Måske den, som Bill Viola selv tilsligter, for så vidt han omtaler sit værk som en livscyklus, der gennemspiller liv, død, fødsel og genfødsel. *Inverted Birth* handler om grænsetilstande, menneskers passage ind i livet og ud af livet. Og menneskers passage gennem livet.

Opmærksomheden fokuseres i videoværket på mikrodetaljer i gestus og mimik, som almindeligvis glider umærkeligt forbi og højst bliver registreret ubevidst som flygtige stemninger. I *Inverted Birth*, som i mange andre af Violas videoer, udpensler og udstrækker

kunstneren sådanne detaljer og stemninger, så vi gennem det intensive såvel som ekstensive blik på hovedpersonens krop og ansigt har fornemmelsen af at transcendere det fysiske plan og bevæge os ind i en sjælelig dimension, hvor tyngdekraften bliver vendt på hovedet.

Det spirituelle, hvis ikke rent ud religiøse islæt understreges af, at manden, vi betragter, på et tidspunkt indtræder i en altfavnende Kristuspositur, mens han et andet sted bøn-faldende løfter sit ansigt mod himlen.

Den isolerede maskulinitetsfigur, som martres og gennemgår en lidelsesfuld renselsesproces, er selvfølgelig også velkendt i denne henseende. Selv om Bill Viola ikke bekender sig til nogen religion, så er han åbenlyst fortrolig med religiøs ikonografi, ikke mindst kristendommens billedverden. *Inverted Birth* skildrer imidlertid først og fremmest en teknologisk medieret transfiguration, hvor billedernes natur i subtilt samspil med lydeffekterne skaber et visuelt indblik i noget, der kunne ligne sjælens rejse ind i evigheden, hvor tidens fylde og lysende nærvær glimtvis erfares.

Det er et stærkt og rystende værk, der uanset hvilken betydning, man læser ud af det, demonstrerer, at billeder har magt til at trænge ind i bevidsthedslag, som ellers forbliver svært tilgængelige. Inden for videomediet mestrer Bill Viola den kunst bedre end nogen anden.

kultur@information.dk

.....
Bill Viola: 'Inverted Birth'. Copenhagen Contemporary. Tranegravsvej 10-12. København. Indtil den 26. november
.....